

ΘΕΑΤΡΟ

Πρόκληση α λα Φαμπρ

Nova Melancholia, «Ο Νεκρός» του Μπαταίγ
30.05.2016

Συντάκτης:

[Γρηγόρης Ιωαννίδης](#)

Για να ξεκινήσω, μην υποψιαστεί κανείς ότι κι εγώ καλοπέρασα στην παράσταση των Nova Melancholia. Εκτός της κυρίως Στέγης, μεταξύ Γαλαξία και Σφιγγός, ο Βασίλης Νούλας και ο Κώστας Τζημούλης, πρώτοι, αποφάσισαν να τραβήξουν την παλιά τους πρόθεση σε νέα -α λα Φαμπρ- όρια.

Κι ο «Νεκρός» του Μπαταίγ τούς έδωσε αυτή τη φορά τη βάση, για να μην πω την πρόφαση. Ζητούσαν από καιρό μια παράσταση που να φτάνει τα πράγματα στ' άκρα, τουλάχιστον όσον αφορά τις συμβάσεις του θεάτρου μας. Να αφήνει τον θεατή με ανοικτό στόμα. Και να προκαλεί στο στομάχι μου ελαφρές ή έντονες αναταράξεις.

Ο «Νεκρός» είναι ακριβώς αυτό, ένα από τα όρια (προσωρινό, φαντάζομαι) της σκηνης μας. Υπάρχουν τα πάντα εκεί, απεχθή και αηδιαστικά: κόπτρανα, ούρα, εμετοί, σπέρμα... γυμνό που από θέμα ερωτικής αισθητικής

μεταφέρεται στα επίπεδα του χοιροστασίου... ελευθεριότητα που τρώει τις σάρκες της και πορνογραφία που στην ωμότητά της οδηγεί στο ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα.

Γιατί η πορνογραφία στον «Νεκρό» κρύβει περισσότερο πένθος παρά ερωτισμό. Για να είμαστε μάλιστα ακριβείς, στον Μπατάιγ ακούγεται στο βάθος το μοιρολόι μιας παραλογισμένης που, αντί να φορέσει μαύρα για το πένθος, εξαφανίζει τα ερωτικά χρώματά της σε ένα σεξουαλικό πανδαιμόνιο.

Για εκείνον θάνατος και έρωτας είναι πολύ κοντά και ο ένας φέρνει τον άλλον. Η νύκτα της ακολασίας για τη Μαρία μετά τον θάνατο του αγαπημένου της την οδηγεί στους δρόμους μιας σταδιακής μύησης, απόρριψης της σεμνοτυφίας και περιχάραξης του σώματος από τις κοινωνικές συμβάσεις, τον πόνο και τον αυτοσεβασμό. Την αυγή πια, κουβαλά πίσω στο σπίτι του Νεκρού ένα σώμα χορτασμένο, φθαρμένο, όσο και άχρηστο.

Φαρμακώνεται λοιπόν, συμφιλιωμένη με τον θάνατο, κατά κάποιον τρόπο ήδη μνημένη σε αυτόν μέσα από όλους τους «μικρούς θανάτους» που προηγήθηκαν τη βαλπούργεια νύχτα στα άγνωστα χέρια μιαρών και αγίων. Τα πράγματα άλλωστε σήμαιναν το 1942 νύχτα για την Ευρώπη, τη Γαλλία και τον ίδιο τον συγγραφέα. Με το φάντασμα του ναζισμού και με τον Μπατάιγ άρρωστο και ίσως μισότρελο, ο «Νεκρός» δίνει την αναμενόμενη έκρηξη στα απόκρυφα γράμματα μιας σεμνότυφης και παραπταίουσας ηπείρου.

Είπαμε όμως ότι αυτά δίνουν μόνο την αφορμή στους Nona για να προχωρήσουν στη δική τους πορεία. Το δικό τους υλικό το οποίο δουλεύουν και στο οποίο ειδικεύονται είναι η αηδία, το περίπτωμα μιας αισθητικής που στον αστικό κόσμο χωνεύτηκε με την περιφραξη των κοινών αντιλήψεων σε ό,τι μη μιανό, μη βρόμικο και μη δύσοσμο.

Προσωπικά δεν ξέρω στον ελληνικό χώρο άλλη ομάδα που να δουλεύει με τέτοια επιτυχία κι επιμονή το αίσθημα της απέχθειας, με τόση φαντασία και, αν θέλετε, με τόση καθαρότητα και σαφήνεια. Στη σκηνή, είπαμε, υπάρχουν όλα εκείνα που το καλό θέατρο αρνείται. Όταν λέμε «υπάρχουν», εννοούμε αποκτούν μορφή, όγκο, σχήμα και λειτουργία.

Οι περφόρμερ κυκλοφορούν γυμνοί και, το πιο σημαντικό, θέλουν να τους δούμε ως γυμνούς. Τα σώματά τους είναι πολύ ανοικτά, διαθέσιμα. Μπορούν να μείνουν για ώρα με ορατά τα πλέον απόκρυφα. Και μπορούν να λερώσουν με ευχαρίστηση τα πλέον καθαρά μέλη τους.

Επιμένω σε αυτό γιατί εδώ νομίζω κρύβεται ένα κουμπί της παράστασης, αν όχι και όλης της καλλιτεχνικής πρότασης των Nona. Δεν έχει σχέση με το έργο που παρουσιάζουν, αλλά με αυτό που συμβαίνει μπροστά μας και για το χατίρι μας. Η ιστορία της Μαρίας στον «Νεκρό» είναι ένα «ψέμα», ποιος το αρνείται;

Η παραληρηματική περιγραφή μιας ακόλαστης νύχτας όπου έρωτας και θάνατος, μαγεία και αλήθεια χορεύουν μαζί, με τον βόμβο των αεροπλάνων πάνω από την Ευρώπη. Η θυσία της είναι επίσης ένα «ψέμα», ένα τίποτα. Κι επίσης, ένα βήμα παραπέρα, όλα στην παράσταση του «Νεκρού» το ίδιο ψέματα είναι, λούνα-παρκ αηδίας για τους άνω των 18.

Δεν υπάρχει άλλωστε μεγαλύτερο ψέμα στο θέατρο από εκείνο που ξεπατικώνει την αλήθεια: τα επί σκηνής «περιττώματα» όσο μοιάζουν στα αληθινά τόσο ψεύτικα είναι και τόσο απλοϊκή ή αφελής η «εντύπωση» που προκαλούν.

Κι όμως η παρουσία, η μαρτυρία των σωμάτων που υπάρχουν στη σκηνή είναι απολύτως πραγματική. Η δική τους θυσία, που δεν είναι διόλου μικρή, ούτε ασήμαντη. Συμβαίνει αληθινά. Στο όνομα όχι τόσο του Μπατάιγ όσο του δικού μας ονόματος. Είναι μια τέχνη που τρώει ψέματα και τα μεταβάλλει σε αλήθεια. Τέχνη που αληθινά λερώνεται, φθείρεται, τραυματίζεται, υποφέρει, ταπεινώνεται, κινδυνεύει, μένει εκκρεμής.

Ο Μπατάιγ θέλει από την κόλαση να βγαίνει παράδεισος. Στην παράσταση των Nona από την αηδία βγαίνει ευγένεια. Από το ρυπαρό, καθαρότητα. Και από τη θυσία, νέα πάλι ζωή. Γιατί ο «Νεκρός» του Μπατάιγ κρατάει μόνο μέχρι το παράρτημα της παράστασης. Μετά, ένα βιαστικό ντουςάκι, και να τη πάλι η ομάδα, κοντά μας, δροσερή, καθαρή πια, κι εμφανώς ανακουφισμένη.

Μήπως πήρατε πολύ στα σοβαρά τον «Νεκρό»; Μα εμείς τέχνη κάναμε! Αλλά όπως περάσαμε μέσα από τη δοκιμασία, μπορούμε να ακούσουμε τα λόγια μας με την ηχώ της Λένας Πλάτωνος. Μπορούμε να χορέψουμε ελεύθεροι, με φαιμπριανή ελευθερία, γυμνοί στα αδιάκριτα, αδηφάγα και θεατρόφιλα μάτια σας.

Και -νομίζω, αυτό είναι φανερό- μπορούμε να νιώσουμε πως χάσαμε την ιδιαιτερότητά μας, την ατομικότητά μας, και νιώθουμε τώρα αληθινά δεμένοι

σε μια ομάδα, σε μια παρέα, σε ένα κάτι αυξημένο με τη διαίρεση. Πάμε όλοι τώρα, να βυθιστούμε στον Ύπνο, αγκαλιά...

Όπως είναι επόμενο, βρίσκονται όλοι εκεί: Βίκυ Κυριακουλάκου, Αλέξια Σαραντοπούλου, Δέσποινα Χατζηπαυλίδου, Βασίλης Νούλας και Κώστας Τζημούλης. Η πρόταση επιβάλλει να μην υπάρχει κανένας εμποπτεύων, κανένας «έξω από τον χορό», και αυτό δείχνει την ηθική σε αυτές τις ομάδες. Τα μέσα είναι όπως πάντα λιτά και σχεδόν σταθερά. Χώρος κενός σημασίας, το αναγκαίο μικρόφωνο, η διασπορά στην πολυφωνία, γυμνό και διαφανές σώμα, μέρος μιας εικαστικής εγκατάστασης, λειτουργία μιας περφόρμανς...

Νομίζω ότι με τον «Νεκρό» -που σημείωσε και μεγάλη επιτυχία- οι Nona βρίσκονται μπροστά σε ένα σταυροδρόμι. Έφτασαν στο πέρας μιας πορείας και αναμένουμε πια τα προσεχή τους διλήμματα. Για τη συνεργασία τους με τη Στέγη δεν υπάρχει αντίρρηση: Έτσι κι αλλιώς παρόμοιες δράσεις γίνονται καλύτερα αντιληπτές σε αστικά σχήματα πρόσληψης.

Η μόνη μου απορία από τον «Νεκρό» αλλού βρίσκεται: Υπήρξε άραγε ένας έστω θεατής που να αντέδρασε, να φώναξε «αίσχος», να αποχώρησε αηδισμένος πριν το τέλος; Έπιασε καθόλου τόπο το εγχείρημα της πρόκλησης; Ή όλα πήγαν στον βρόντο;